

J. Lauria, Consortium News: K právní otázce ruské vojenské intervence

- CZ24 News | 14. února 2023

Britská rocková legenda Roger Waters ve svém středečním plamenném projevu v Radě bezpečnosti OSN, v němž apeloval na její lidstvo, aby dosáhlo příměří na Ukrajině, označil ruskou vojenskou akci za „nezákonnou“.

To si získalo určitou pozornost a znovu vyvolalo otázku legálnosti vojenské operace podle mezinárodního práva. Jak to již u práva bývá, otázka není tak jednoduchá, jak by se mohlo zdát.

Co říká Charta

[Charta OSN](#) říká něco o legálním použití vojenské síly. Povoluje ji ve dvou případech: když ji schválí Rada bezpečnosti a když je legitimně použita v sebeobraně. Povolení Rady k použití síly je obsaženo v kapitole VII, [článku 42](#):

Pokud by Rada bezpečnosti usoudila, že opatření stanovená v článku 41 [hospodářské sankce] by byla nedostatečná nebo se ukázala jako nedostatečná, může přijmout taková opatření leteckými, námořními nebo pozemními silami, která mohou být nezbytná k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Taková opatření mohou zahrnovat demonstrace, blokádu a jiné operace leteckých, námořních nebo pozemních sil členů Organizace spojených národů.

Druhým případem, který umožňuje použití ozbrojené síly, je sebeobrana, vysvětlená v kapitole VII, [článku 51](#):

Nic v této Chartě nenarušuje přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, pokud dojde k ozbrojenému útoku na člena Organizace spojených národů, dokud Rada bezpečnosti nepřijme opatření nezbytná k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření přijatá členy při výkonu tohoto práva na sebeobranu musí být neprodleně oznámena Radě bezpečnosti a nijak se nedotýkají pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti podle této Charty přijmout kdykoli opatření, která považuje za nezbytná k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Na základě těchto úzce vymezených právních důvodů tedy Charta OSN povoluje použití síly pouze po schválení Radou bezpečnosti nebo v sebeobraně „členského státu“. Rusko vstoupilo do osm let trvající ukrajinské občanské války 24. února 2022, aby se bránilo útokům proti většinově ruským oblastem Doněcku a Luhansku, které v roce 2014 vyhlásily nezávislost na Ukrajině.

Rusko uznalo jejich nezávislost až 21. února 2022, tři dny před svou intervencí. Zasáhlo bez povolení Rady bezpečnosti, kde by jej USA, Británie a pravděpodobně i Francie vetovaly.

Jelikož se článek o sebeobraně vztahuje pouze na členské státy OSN, nemůže se vztahovat na Doněck a Luhansk. Rusko je členským státem, ale v článku se uvádí, „pokud dojde k ozbrojenému útoku“ proti němu, a v té době k žádnému ozbrojenému útoku proti Rusku nedošlo.

Podle Charty OSN tedy vojenský zásah Ruska nebyl právně povolen.

Úmluva z Montevidea

Charta však státům nezakazuje žádat o přítomnost cizích sil na svém území. V Chartě o tom není žádná formulace. Oficiální pozvání cizích sil na své území by nebylo považováno za nezákonnou okupaci. [Článek 42](#) Haagské úmluvy z roku 1907 říká:

Území se považuje za okupované, pokud je skutečně podřízeno nepřátelské armádě.

Ruská armáda v Doněcku a Luhansku rozhodně není považována za nepřátelskou. Nejasnost právního problému pak vzniká v otázce, zda Doněck a Luhansk byly v únoru loňského roku nezávislými státy – státy, které mohly na své území pozvat cizí vojska – nebo zda byly v té době stále součástí Ukrajiny (Ukrajina a Západ tvrdí, že jsou jimi i dnes. Republiky se v září 2022 v referendech vyslovily pro připojení k Ruské federaci).

Co tedy tvoří nezávislý stát? [Podle Úmluvy z Montevidea](#) z roku 1933 by „stát jako osoba mezinárodního práva měl mít následující vlastnosti:

- stálé obyvatelstvo;
- b. vymezené území;
- c. vládu a
- d. schopnost vstupovat do vztahů s ostatními státy.“

To je klíčové: Článek 3 úmluvy dodává: „**Politická existence státu je nezávislá na uznání ze strany ostatních států.**... To znamená, že **žádný jiný stát nemusí uznat jejich nezávislost, pokud jsou splněna výše uvedená kritéria.**

Podle Montevidea Doněck a Luhansk splnily čtyři požadavky úmluvy včetně schopnosti navázat vztahy s jinými státy, protože mají vztahy s Ruskou federací. Úmluva uvádí, že stát nemusí být uznán jinými státy. Byly uznány Ruskem, Sýrií a Severní Koreou.

Ruská intervence je tedy podle Charty OSN považována za nezákonnou, protože nebyla schválena Radou bezpečnosti a nesplňuje ani podmínky článku 51 o sebeobraně.

Charta však nezakazuje, aby stát pozval na své území cizí síly. Právní argument založený na úmluvě z Montevidea by zněl, že obě území byla v době ruské intervence nezávislými státy a měla právo požádat o vstup cizích sil na své území. V tomto smyslu by se zdálo, že vojenská akce Ruska v únoru před rokem byla legální.

Pozdější rozhodnutí

Tím to však nekončí. Jeden ze čtenářů v komentáři níže upozornil, že od Montevidea došlo k mnoha právním změnám, například k poradnímu stanovisku Mezinárodního soudního dvora k [intervenci v Kosovu](#) z roku 2010, k referenci kanadského Nejvyššího soudu o secesi Quebecu z roku 1998 a k pokynům Mezinárodního soudního dvora ve věci Nikaraguy z roku 1986. Podle Princetonské encyklopedie sebeurčení:

Neexistuje žádná právní opora pro tvrzení, že právo na sebeurčení zahrnuje právo určitého regionu státu na oddělení od tohoto státu. Tento závěr byl potvrzen ve všeobecném komentáři Výboru pro odstranění všech forem rasové diskriminace z roku 1996 a byl zopakován v roce 1998,“ **Nejvyšší**

soud Kanady ve věci nezávislosti Quebecu.

V případě **Kosova** [MTS rozhodl](#), že „**vyhlášení nezávislosti Kosova přijaté 17. února 2008 neporušilo mezinárodní právo**„. Není jasné, jak se kosovská snaha o odtržení od Jugoslávie liší od vyhlášení nezávislosti Doněcka a Luhanska na Ukrajině. Pokud jde o Kosovo, MTS rozhodl:

Soudní dvůr zejména dospěl k závěru, že „působnost zásady územní celistvosti je omezena na oblast vztahů mezi státy“. Rovněž určil, že z rezolucí Rady bezpečnosti odsuzujících jiná prohlášení o nezávislosti nelze vyvodit obecný zákaz prohlášení o nezávislosti, protože tato prohlášení o nezávislosti byla učiněna v souvislosti s nezákonným použitím síly nebo porušením normy jus cogens [závazného práva]. Soud tedy dospěl k závěru, že vyhlášení nezávislosti Kosova neporušilo obecné mezinárodní právo.

O vyhlášení nezávislosti Doněcka a Luhanska, které se po osm let setkávalo se státním násilím, MTS nerozhodl. Rada bezpečnosti v roce 1999 neschválila vojenskou akci v Kosovu a NATO poté jednalo na vlastní pěst, což vyvolalo kritiku, že jeho zásah byl nezákonný.

Rusko se skutečně odvolává na [kosovský precedens](#), aby ospravedlnilo svou intervenci v Donbasu.

Jak komentoval čtenář, Rusko by mohlo argumentovat „**humanitární intervencí**“, tzv. doktrínou odpovědnosti za ochranu (R2P), kterou přijalo Valné shromáždění OSN v roce 2005. R2P je kontroverzní, protože intervence zdánlivě z humanitárních důvodů může být zástěrkou pro skryté motivy.

NATO se snažilo ospravedlnit svůj zásah v Kosovu jako způsob, jak zastavit etnické čistky Albánců. Prezident Vladimir Putin prohlásil, že zasahuje v Donbasu, aby zastavil „genocidu“. **Rada bezpečnosti neschválila ani jednu z těchto operací.**

Pokrytectví USA

USA porušují mezinárodní právo již řadu let. Kromě účasti na kosovské operaci např.:

- invaze do Panamy v roce 1989, při níž byla [rozprášena celá chudinská čtvrť](#), zabity tisíce civilistů a k níž nebylo žádné povolení Rady bezpečnosti. USA tvrdily, že záchrana amerických životů jim [invazi umožnila](#).
- invaze na Grenadu v roce 1983, kterou deník The New York Times – podle dnešních měřítek – hodnotil velmi skepticky. V článku nazvaném „[Právní základ pro invazi](#)“ Timesy došly k závěru, že ho nebylo mnoho.
- Odůvodnění, které dnes navrhuje ministerstvo zahraničí, může být významným odklonem, pokud má poskytnout základ pro ignorování pravidel mezinárodního práva proti invazím a zásahům do záležitostí suverénních států, kdykoli se několik zemí spojí, aby vytvořily smlouvu o kolektivní bezpečnosti,“ [napsaly](#) Timesy 27. října 1983.
- A nejhorší byla invaze do Iráku v roce 2003, k níž USA neměly povolení Rady bezpečnosti a nemohly se dovolávat sebeobrany, protože Irák neměl žádné zbraně hromadného ničení ani prostředky, jak je Spojeným státům dodat.

Putin ve svém projevu, v němž 24. února oznámil ruskou intervenci, uvedl ještě více příkladů:

- Nejprve byla proti Bělehradu vedena krvavá vojenská operace bez souhlasu Rady bezpečnosti OSN, ale s použitím bojových letadel a raket v srdci Evropy. ... Pak přišel na řadu Irák, Libye a Sýrie. Nezákonné použití vojenské síly proti Libyi a překroucení všech rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN o Libyi zničilo stát ...
- Podobný osud byl připraven i pro Sýrii. Bojové operace vedené západní koalicí v této zemi bez souhlasu syrské vlády a bez sankcí Rady bezpečnosti OSN nelze definovat jinak než jako agresi a intervenci. ... Ale příkladem, který se od výše uvedených událostí odlišuje, je samozřejmě invaze do Iráku bez jakéhokoli právního základu.

Celkově se zdá, že téměř všude, v mnoha oblastech světa, kam Spojené státy vnesly své právo a pořádek, to vytvořilo krvavé, nehojící se rány a prokletí mezinárodního terorismu a extremismu.

Rada bezpečnosti nikdy nepřijala ani sebeobránné opatření podle článku 51, ani rezoluci o kolektivní bezpečnosti. Proto je podle přísné litery dnešního práva ruská invaze na Ukrajinu nezákonná. Ale po tom, co USA tragicky provedly s válečným právem a džunglí, kterou vytvořily, se zdá, že na tom už téměř nezáleží.

AUTOR: Joe Lauria

ZDROJ: [1](#) / [2](#)

Překlad: Admin Nekorektní TOP-CZ